

**УТВЪРДИЛ: /П/
ВАНЯ СЪБЧЕВА**
Областен управител на област Ловеч

**СЪГЛАСУВАЛ: /П/
ЕЛЕНКО НАЧЕВ**
Началник на РУО – Ловеч

ОБЛАСТНА СТРАТЕГИЯ ЗА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНОТО РАЗВИТИЕ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ В ОБЛАСТ ЛОВЕЧ 2019-2020 г.

Областната стратегия за подкрепа за личностното развитие на децата и учениците в област Ловеч за периода 2019 – 2020 година е съгласувана от Областен съвет за развитие на област Ловеч на заседание, проведено на 11 юни 2019 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

1. Въведение	4 стр.
1.1. Общ контекст и предпоставки за разработване на Стратегия за подкрепа за личностното развитие на децата и учениците	4 стр.
1.2. Нормативни основания	5 стр.
1.3. Общи положения за подкрепата за личностно развитие съгласно Закона за предучилищното и училищно образование и Наредбата за приобщаващо образование	6 стр.
1.4. Тенденции в развитието на област Ловеч	7 стр.
2. Анализ на осигурената обща и допълнителна подкрепа за личностното развитие на децата и учениците от област Ловеч. Изводи и тенденции	9 стр.
2.1. Състояние на областната мрежа от училища, детски градини и обслужващи звена	9 стр.
2.2. Състояние на мрежата от социални услуги в областта	15 стр.
2.3. Състав и особености на групата на децата и ученици със специални образователни потребности (СОП)	16 стр.
2.4. Обезпеченост на образователната система със специалисти	19 стр.
2.5. Материални условия в институциите по отношение на обучението на ученици със специални образователни потребности	23 стр.
2.6. Кариерно ориентиране на учениците	23 стр.
2.7. Работа с деца с изявени дарби	24 стр.
2.8. Напускане на образователната система. Децата в риск.	25 стр.
2.9. Децата и ученици с хронични заболявания	28 стр.
2.10. Изводи	29 стр.
3. Основни принципи при изпълнение на стратегията	31 стр.
4. Предизвикателства	31 стр.
5. Мисия и визия	32 стр.
5.1. Мисия	32 стр.

5.2	Визия	32 стр.
6.	Цели, приоритети и мерки за осигуряване на подкрепа за личностното развитие на децата и учениците за периода 2019-2020 г.	32 стр.
7.	Планиране, координиране и отчетност на изпълнението на стратегията	37 стр.
8.	Осигуряване на информация и публичност	37 стр.
9.	Използвани съкращения	38 стр.

1. ВЪВЕДЕНИЕ

1.1. Общ контекст и предпоставки за разработване на Стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците

Включването на подкрепата за личностно развитие като нов компонент в Закона за предучилищното и училищното образование отваря път за трансформация на образователната среда и за организиране на всички нейни елементи, обединяване на ресурсите, изграждане на позитивен психологически климат на приемане на различията, емоционално благополучие и успех на всеки. Подкрепата извежда на преден план динамичният аспект на обучителните отношения между ученика и учителя и отношенията между учениците, учителите, родителите, специалистите и другия персонал, при които всеки един участва в процеса на разкриване и развитие на индивидуалния потенциал и приобщаване. Успехът на този процес минава през преместване центъра на приобщаващото образование в детската градина и в училище, през овластяване на образователните институции и на тяхното лидерство, през превръщането на детската градина и училището в общност от професионалисти, които имат и знанията, и уменията как да бъдат полезни на децата, които работят в отношения на доверие, в екип, с участието на родителите и най-вече с участието на самите деца. Екипната работа по случай на дете или ученик е нова стъпка в образователната политика, насочена към индивидуализиране на обучението, подкрепата и цялостната грижа за детето или ученика. Разбира се нуждата от другия, ценят се сътрудничеството и взаимопомощта, правото на всяко дете и ученик да се развива, обучава и общува заедно с останалите, правото да бъде чуто. Подкрепата за личностно развитие на децата и учениците (обща и допълнителна), която институциите (детските градини, училищата, центрове за подкрепа за личностно развитие и специализираните обслужващи звена) в системата на предучилищното и училищното образование осигуряват, е неразделна част от самостоятелно разработени и прилагани цялостни политики, чиито основни принципи са:

- изграждане на позитивен организационен климат, което изисква създаване на условия за сътрудничество, ефективна комуникация и отношения на загриженост между всички участници в процеса на образование;
- утвърждаване на позитивна дисциплина, основана на мерки и подходи, гарантиращи изслушване на детето и ученика, осъзнаване на причините за проблемното му поведение и предоставяне на възможност за усвояване на добри поведенчески модели спрямо себе си и останалите, превенция на обучителните трудности и ранното оценяване на риска от тях;
- развитие на училищната общност.

Приобщаващото образование е процес на осъзнаване, приемане и подкрепа на индивидуалността на всяко дете или ученик и на разнообразието от потребности на всички деца и ученици чрез активиране и включване на ресурси, насочени към премахване на пречките пред ученето и научаването и към създаване на възможности за развитие и участие на децата и учениците във всички аспекти на живота в общността. То се реализира в системата на предучилищното и училищно образование чрез разработване на самостоятелни политики за:

- подкрепа за личностно развитие на детето и ученика;
- изграждане на позитивен организационен климат, което изисква създаване на условия за сътрудничество, ефективна комуникация и отношения на загриженост между всички участници в процеса на образование;
- утвърждаване на позитивна дисциплина основана на мерки и подходи, гарантиращи изслушване на детето и ученика, осъзнаване на причините за проблемното му поведение и предоставяне на възможност за усвояване на добри поведенчески модели спрямо себе си и останалите, превенция на обучителните трудности и ранното оценяване на риска от тях;

- развитие на училищната общност, съгласно идентифицираните предизвикателства, цели и дейности в Областната стратегия за личностно развитие на децата и учениците.

Обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в системата на предучилищното и училищното образование се предоставя, като се осигурява подходяща физическа, психологическа и социална среда за развитие на способностите и уменията им и за включването и участието им в общността на детската градина и на училището, в съответствие с индивидуалните образователни потребности на всяко дете и на всеки ученик.

1.2. Нормативни основания

Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците на област Ловеч е разработена в изпълнение на разпоредбата на чл. 196 от Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО) и чл. 5 от Наредбата за приобщаващото образование (приета с ПМС № 232 от 20.10.2017 г.). Ориентирана е към реализиране на политики и мерки, които осигуряват правото на достъп до качествено образование, удовлетворяване на образователните потребности и развитието на способностите на всяко дете и ученик. Стратегията е в съответствие с набелязаните цели, приоритети и мерки за подобряване на достъпа и качеството на предучилищното и училищното образование, заложи в международни и национални документи:

- Закон за предучилищното и училищното образование;
- Наредба за приобщаващото образование;
- Закон за закрила на детето;
- Национална стратегия за детето 2008 – 2018 г.;
- Стратегия за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система 2013 – 2020 г.;
- Стратегия за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства 2015 – 2020 г.;
- Рамка за действие „Образование 2030”: Към приобщаващо и равноправно качествено образование и учене през целия живот за всички;
- Конвенция на ООН за правата на детето (1989) и др.

Областната стратегия за подкрепа за личностното развитие на децата и учениците в област Ловеч е разработена въз основа на изготвените 8 бр. Анализи на потребностите от подкрепа от общините на територията на област Ловеч (Априлци, Летница, Луковит, Ловеч, Тетевен, Троян, Угърчин и Ябланица), приети от общинските съвети, както следва:

- Община Априлци – решение № 519/28.02.2019 г.
- Община Летница – решение № 399/28.02.2019 г.
- Община Ловеч – решение № 951/28.02.2019 г.
- Община Луковит – решение № 492/29.01.2019 г.
- Община Тетевен – решение № 992/31.01.2019 г.
- Община Троян – решение № 880/7.02.2019 г.
- Община Угърчин – решение № 610/26.02.2019 г.
- Община Ябланица – решение № 465/26.02.2019 г.

1.3. Общи положения за подкрепата за личностно развитие съгласно Закона за предучилищното и училищно образование и Наредбата за приобщаващо образование

Съгласно чл. 174, ал. 1 от ЗПУО, институциите в системата на предучилищното и училищното образование осигуряват подкрепа за личностно развитие на децата и учениците, съвместно с държавните и местни органи и структури и доставчиците на социални услуги.

Според чл. 176, ал. 1 от ЗПУО и чл. 4, ал. 2 от Наредбата за приобщаващото образование, подкрепата за личностно развитие се осигурява на всички деца и ученици, в съответствие с индивидуалните им потребности и има за цел да осигури за децата и учениците подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията им.

Редът за предоставяне на обща и допълнителна подкрепа се урежда с Наредбата за приобщаващото образование.

Съгласно чл. 171, ал. 1, т. 7 от ЗПУО, получаването на обща и допълнителна подкрепа е право на всяко дете и ученик.

Обща подкрепа за личностно развитие (чл. 178, ал. 1 от ЗПУО)	Допълнителна подкрепа за личностно развитие (чл. 187 от ЗПУО)
Насочена е към развитието на потенциала на всяко дете и ученик;	Насочена е към деца и ученици със специални образователни потребности (СОП), в риск, с изяви дарби, с хронични заболявания, след извършване на оценка на потребностите;
Включва: • екипна работа между учителите и други педагогически специалисти; • допълнително обучение по учебни предмети при условията на ЗПУО; • допълнителни модули за деца, които не владеят български език (само за детските градини); • допълнителни консултации по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове; • консултации по учебни предмети; • кариерно ориентиране на учениците; • занимания по интереси; • библиотечно-информационно обслужване; • грижа за здравето; • осигуряване на общежитие; • поощряване с морални и материални награди; • дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение; • ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения; • логопедична работа.	Включва: • работа с дете и ученик по конкретен случай; • психо-социална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, зрителна, на комуникативните нарушения и при физически увреждания; • осигуряване на достъпна архитектурна, обща и специализирана подкрепяща среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти; • предоставяне на обучение по специалните учебни предмети за ученици със сензорни увреждания; • ресурсно подпомагане за ученици със специални образователни потребности. Съгласно чл. 81 от Наредба за приобщаващо образование, допълнителната подкрепа е: • краткосрочна (минимум 1 учебна година, максимум - до края на етап на обучение); • дългосрочна - повече от един етап или степен на обучение или за целия период на обучение.

Общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие се осигурява в детските градини, в училищата и в центровете за подкрепа за личностно развитие, а в случаите по чл. 111, ал. 1, т. 1 от ЗПУО – в домашни или болнични условия. Стратегията включва и описание на

предизвикателствата, направени въз основа на изводите от общинските анализи, стратегическите и оперативни цели, необходимите мерки и дейности в областта на подкрепата за реализиране на поставените цели.

Основен принцип на Закона за предучилищното и училищното образование е подкрепата за детето и ученика да се осъществява на ниво най-близко до мястото, където живее и учи. Приоритет в политиките свързани с приобщаващото образование е стремежът към премахване на всички форми на изолация в образованието и осигуряване на подкрепа и удовлетворяване на индивидуалните потребности на всички участници в образователно-възпитателния процес. Основните акценти в стратегията са свързани с четири ключови елемента в приобщаването на децата и учениците и развиване на техните способности:

- ✓ Събиране и оценка на информация от различни източници за планиране и усъвършенстване на политиката и практиката на приобщаването;
- ✓ Процес на постоянно развиване на технологии за по-добро образование, за да се отговори адекватно на разнообразието на обучаваните;
- ✓ Разкриване и отстраняване на бариери и оказване на подкрепа;
- ✓ Присъствие, участие и успех за всички ученици, *(както на групите, за които съществува риск от изолиране, изключване от образованието или недостатъчно добри резултати от обучението)*, така и на учениците с високи резултати и постижения.

Стратегията обхваща периода 2019 – 2020 г. При разработването ѝ участваха експерти от Областна администрация – Ловеч, осемте общини от Област Ловеч, Регионалното управление на образованието, Регионалния център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование, Регионалната здравна инспекция и на други заинтересовани органи, лица и организации, имащи отношение към развитието на подкрепата за личностно развитие.

Областната стратегия за подкрепа за личностното развитие на децата и учениците в област Ловеч е утвърдена от Областен управител след съгласуване от Областен съвет за развитие на област Ловеч и Регионалното управление на образованието – Ловеч.

1.4. Тенденции в развитието на област Ловеч

1.4.1. Обща информация за област Ловеч

Област Ловеч се намира в северозападната част на България и обхваща площ от 4 128 кв. км, което представлява 3.7% от общата територия на Република България и 21,63% от територията на Северозападен район. От административна гледна точка областта е разделена на 8 общини - Априлци, Летница, Ловеч, Луковит, Тетевен, Троян, Угърчин и Ябланица, които са съставени от 149 населени места.

1.4.2. Население и демографски процеси

Към 31 декември 2017 г. населението на област Ловеч е 126 961 души, което представлява 1.8% от населението на България и нарежда областта на 19 място. В сравнение с 2016 г. населението на областта намалява с 2 261 души (1.7 %). За сравнение в края на 2014 г. населението на областта е 133 513 души, в края на 2015 – 131 493 души, в края на 2016 г. – 129 222 души. Видно от данните на НСИ е, че през последните години населението на областта намалява – изключително неблагоприятна тенденция, която за съжаление трайно се запазва. Област Ловеч е с най-малък брой население в Северозападния район, след област Видин, а коефициентите на естествен и на механичен прираст на населението са отрицателни.

Демографска ситуация в областта се характеризира с продължаващо намаляване и застаряване на населението, ниска раждаемост и задържащо се високо равнище на смъртност. Регистрираната стойност на естествения прираст през 2017 г. е минус 13.2 %. Механичният прираст също е отрицателен – минус 571, което означава, че броят на изселилите се (3 165) е по-голям от броя на заселилите се в областта. В резултат на тези тенденции, възрастовата структура на населението на областта се влошава. Налице е намаление на населението в трудоспособна възраст. По предоставените данни се наблюдава неравномерно разпределение на населението в осемте общини на областта.

Таблица 1. Основни данни за Северозападен район към 31.12.2017 г.

Области	Територия- кв. км	Население	Гъстота на населението	Коефициент на безработица	Коефициент на заетост
Видин	3 032	86 927	28,67	19,3	40,0
Враца	3 619	165 645	45,77	11,2	40,2
Ловеч	4 128	126 961	30,76	8,9	43,3
Монтана	3 635	132 214	36,37	9,7	37,6
Плевен	4 653	244 209	52,48	10,7	46,9

Северозападен район	19 070	755 956	39,64	11,2	42,4
България	111 001	7 050 034	64,45	6,2	52,4

Източник: Национален статистически институт

2. АНАЛИЗ НА ОСИГУРЕНАТА ОБЩА И ДОПЪЛНИТЕЛНА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНОТО РАЗВИТИЕ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ ОТ ОБЛАСТ ЛОВЕЧ. ИЗВОДИ И ТЕНДЕНЦИИ

В анализа са разгледани ключовите фактори и елементи от предоставянето на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците и изводите за основната насока за бъдещи действия, които следват от силните и слаби страни на настоящата ситуация. Анализът се позовава на статистически данни, предоставени от образователните институции в областта и на приетите от общинските съвети анализи на потребностите от обща и допълнителна подкрепа за личностното развитие на децата и учениците във всяка от 8-те общини на територията на област Ловеч. Данните обхващат учебната 2017/2018 година, за която са анализирани мерките за адаптиране на децата и учениците към училищната среда, тенденциите при интеграцията и пълноценното включване на ученици със СОП и хронични заболявания, наличието на рискови фактори в средата, които могат да повлияят на обучението на учениците, необходими дейности по превенция на агресивно и неприемливо поведение, тормоз, насилие, зависимости и др., необходими дейности по информиране, диагностика, консултиране и посредничество за подпомагане при избора на образование и/или професия от учениците, необходими дейности за подкрепа на учениците с изяви дарби, осигуреността с ресурси и достъпността на средата, създадените условия за психологическа подкрепа и др.

2.1. Състояние на областната мрежа от училища, детски градини и обслужващи звена

Към момента на изготвяне на стратегията, в област Ловеч съществуват следните образователни институции:

- 54 училища – 5 начални, 25 основни, 12 средни, 2 профилирани, 7 професионални /в т.ч., СУ „Д. Митев“ при Затвора – гр. Ловеч, 1 НУПИ „Проф. Венко Колев“ – гр. Троян и 2 обединени училища;
- 4 центъра за подкрепа за личностно развитие - (2 – община Ловеч, 1 – община Троян, 1 – община Тетевен);
- 32 детски градини;
- 1 специализирано обслужващо звено по чл. 27 и чл. 50, ал. 1, т. 5 от ЗПУО-Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващо образование - Област Ловеч;
- 1 ЦСОП (Център за специална образователна подкрепа).

Несамостоятелните общежития към училища за област Ловеч са общо 9, разделени по общини както следва:

- Община Ловеч – 2 - ПЕГ „Екзарх Йосиф I“ – гр. Ловеч; ОУ „Св. св. Кирил и Методий“ – гр. Ловеч;
- Община Луковит – 1 – ОУ „Христо Ботев“ - с. Румянцево;
- Община Тетевен – 4 – СУ „Васил Левски“ - с. Голям Извор, ОУ „Георги Бенковски“ - с. Черни Вит, ПГГСД „Сава Младенов“ – гр. Тетевен и ПГ по СЕУ – гр. Тетевен;
- Община Троян – 2 – СУ „Васил Левски“ - с. Черни Осъм и НУПИ „Проф. Венко Колев“ – гр. Троян.

Таблица 2: Брой училища и детски градини за учебната 2017/2018 година

№	Община	Професионални гимназии	Профилирани гимназии	СУ	ОУ		НУ	ДГ		Общо
					в общински	в селата		в общински	в селата	
1	Априлци			1				1		2
2	Летница			1				1		2
3	Ловеч	3	2	3	6	2		8	1	24
4	Луковит	1		1		4	1	3	2	12
5	Тетевен	2		1		7	2	3	3	18
6	Троян	2		3	1	2	2	5	2	18
7	Угърчин			1		2		1	1	5
8	Ябланица			1		3		1		5
Общо		8	2	12	7	20	5	23	9	86

Източник: Общини

Забележка: В таблицата е включена НУПИ „Проф. Венко Колев“ – гр. Троян в колона „Професионални гимназии“. СУ „Димитър Митев“ към Затвора Ловеч е включено към колона СУ.

На територията на област Ловеч са определени 19 средищни училища: по едно в общините Априлци, Летница, по две в общините Тетевен, Угърчин и Ябланица, по три в общините Ловеч и Луковит и пет училища в община Троян.

Професионалното образование се осъществява в две общински и шест държавни професионални гимназии, пет от тях се финансират от Министерството на образованието и науката и едно - от Министерство на културата.

Източник: РУО – Ловеч

Таблица 3. Брой училища, ученици в дневна форма на обучение

Година	Брой училища	Брой ученици
2011/2012	61	14482
2012/2013	61	14364
2013/2014	61	14313
2014/2015	60	14174
2015/2016	59	13949
2016/2017	57	13937
2017/2018	54	13458

Забележка: (без училището към Затвора СУ „Димитър Митев“ – гр. Ловеч)

Източник: Общини

Видно от данните в Таблица 3, през последните седем години се наблюдава трайна тенденция за намаляване на общия брой на учениците в област Ловеч – 1024 ученици за последните седем години.

В началото на учебната 2017/2018 година в училищата от област Ловеч се обучават 13458 ученици дневна форма на обучение, което е с 452 ученици по-малко спрямо учебната 2016/2017 година.

Обхватът на децата и учениците в подготвителните групи и първи клас е оптимален и не се регистрират затруднения. През последните години се наблюдава устойчивост в броя на желаещите родители децата им да посещават групите на целодневна организация на учебния ден, което е в следствие на постоянна работа и разяснителни кампании от страна на училищата с родителите на учениците. Комуникацията между училището като институция и родителската общност е на по-добро ниво.

Таблица 4. Брой детски градини на територията на Област Ловеч

Община:	Брой детски градини	Брой деца
Априлци	1	83
Летница	1	124
Ловеч	9	1031
Луковит	5	517
Тетевен	6	621
Троян	7	735
Угърчин	2	230
Ябланица	1	122
ОБЛАСТ ЛОВЕЧ ОБЩО:	32	3463

Източник: РУО – Ловеч

Мрежата от 32 детски градини в областта удовлетворява необходимостта от предучилищно възпитание и отговаря на изискването да е близо до децата, както в големите, така и в малките населени места.

Областна мрежа от обслужващи звена

Обслужващите звена на територията на област Ловеч включват:

- Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование (РЦПППО)- гр. Ловеч;
- Ученическо общежитие, гр. Ловеч;
- Център за подкрепа за личностно развитие – ОДК гр. Ловеч;
- Център за подкрепа за личностно развитие гр. Тетевен;
- Център за подкрепа за личностно развитие – гр. Троян.

ЦПЛР – Общински детски комплекс Ловеч.

Съгласно чл. 49 ал.1 т.1 и т.2 от ЗПУО, Център за подкрепа за личностно развитие – Общински

детски комплекс, гр. Ловеч организира дейности за развитие на интересите, способностите, компетентностите и изявата в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта, както и за кариерно ориентиране и консултиране. Водещо начало в работата е създаването на предпоставки за привличане на оптимален брой деца и ученици в учебните групи.

През учебната 2017/2018 година в ЦПЛР - ОДК се обучават безплатно деца и ученици на възраст от 6 до 18 години в школи, клубове три области: „Наука и технологии“, „Изкуства“ и „Спорт“. Заниманията по интереси са в следните дисциплини: информатика, електроника, изобразително изкуство, български народни танци, лека атлетика, баскетбол и хандбал. За реализиране на учебно-възпитателния процес са сформирани общо 52 групи, от които 12 в област „Наука и технологии“, 24 в област „Изкуства“, 16 в област „Спорт“, в това число 30 постоянни действащи групи през учебната година, 14 временни групи през учебната година и 8 временни ваканционни групи. Всяко дете има право сводно да избере форми, в които да се развива и надгражда своите умения, интереси и дарби в областта на изкуството, науката, технологиите и спорта.

С цел разнообразяване на дейностите и поради засиления интерес към нови форми на обучение към ЦПЛР - ОДК са сформирани допълнително учебни групи и са назначени външни лектора. Учебните форми са: Модерен балет, брейк танци, плуване в ДГ „Радост“, ударни и духови инструменти, детски християнски клуб, приложно колоездене.

В изпълнение на Програма за популяризирането на православието в Община Ловеч 2016-2020 г. и интерес към християнските клубове са разкрити нови групи, в които са обхванати децата от детските градини в гр. Ловеч.

Кариерното ориентиране като част от общата подкрепа за личностно развитие е насочено към откриване на интересите и способностите на учениците и формиране на адекватна самооценка за избор на професия и подготовка за успешна професионална реализация. Обучението в ЦПЛР – ОДК, гр. Ловеч е безплатно, а материалната издръжка за дейностите е от бюджета на Община Ловеч от „Местни дейности“. ЦПЛР – ОДК, гр. Ловеч организира учебни екскурзии, творчески ваканции, ученически лагери, пленери, спортни състезания и изяви, ваканционни занимания.

Децата и учениците от ЦПЛР-ОДК участват в множество национални и международни конкурси и фестивали.

Общият брой на персонала, зает в ЦПЛР-ОДК, гр. Ловеч е 12,5 щатни бр. (8 бр. педагогически и 4,5 бр. непедagogически персонал). Педагогическият персонал е с висока професионална квалификация и притежава необходимия опит. Учебната дейност на ЦПЛР се осъществява в сграда, общинска собственост в ж.к. „Червен бряг“. Извънкласните форми по танцово изкуство се провеждат в общинската репетиционна зала и Младежкия дом. Сградата на ЦПЛР-ОДК разполага с кабинети по: информационни технологии; по изобразително изкуство; работилници и административни помещения. Поради липса на самостоятелна спортна база, ЦПЛР-ОДК провежда спортните си дейности в базата на общинските училища и Градска спортна зала. Учебните зали и кабинети са с остаряло обзавеждане и оборудване. През м. септември 2018 г. е обновен изцяло учебния кабинет по информационни технологии с цел обезпечаване на образователно - възпитателния процес.

ЦПЛР – Ученическо общежитие, гр. Ловеч

В самостоятелното ЦПЛР – Ученическо общежитие за учебната 2017/2018г. са настанени 185 ученици, обучаващи се в професионални гимназии и средни училища на града, с които са сформирани 7 групи. Използваемият капацитет на общежитието е зает на 100 %. За учениците се грижат 8 възпитатели и директор, подпомагани от 6 броя непедagogически персонал. Общежитието е на делегиран бюджет и се помещава в специално построена сграда в кв. „Здравец“ – публична общинска собственост.

ЦПЛР – Ученическо общежитие, осъществява следния вид подкрепа: развитие на интересите,

способностите, компетентностите и изявата в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта, както и педагогическа и психологическа подкрепа. За настанените в общежитието се организират добри условия за самоподготовка; провеждат се групови и индивидуални консултации по отделни предмети; работи се с родителите, организират се спортни и туристически дейности. Разкрити са 6 клуба за занимания по интереси. Индивидуална работа се провежда с 67 ученици. Сформиран е екип за подкрепа и личностно развитие на младежите, утвърден със заповед на директора. Осъществява се обща подкрепа на учениците изразяваща се в допълнително консултиране по учебни предмети, занимания по интереси, грижа за здравето, осигуряване на безопасни и здравословни условия за живот и възпитание. Приоритет е екипната работа между педагогически специалисти и родители, дейности за превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение. Като нов момент в дейността на ЦПЛР е кариерно ориентиране на учениците чрез срещи с експерти от Дирекция Бюро по труда Ловеч и активно включване в образователни програми на публични партньори. Към ЦПЛР – Ученическо общежитие е създаден Клуб за народни танци „Нашенчета“, който има редица участия в празници на училищата и общински събития.

Като важен момент от възпитанието на учениците е добре подготвен кадрови ресурс, който повишава и усъвършенства личната си квалификация и професионално развитие. Успешно е защитен и реализиран проект финансиран по програма „Еразъм плюс“ / единия от двата одобрени в Община Ловеч/ за обмяна на опит и участие в образователни събития на педагогическия персонал на ЦПЛР във Великобритания през учебната 2017/2018 година.

Модернизирането на МТБ не е малко. Тя е разширена до капацитет 185 ученици. Изградена е фитнес зала, финансирана от Проектния фонд на Община Ловеч. Със средства от бюджета на общежитието е изградено волейболно игрище, футболно игрище, закупена тенис маса и е оборудвана занималня с мултимедиен проектор и лаптоп. Обновена е базата общо с три занимални с капацитет по 12 човека. За репетициите на клуб за народни танци „Нашенчета“ липсва подходяща зала и репетициите се провеждат отскоро в помещение под наем, финансиран от ЦПЛР.

Активно е сътрудничеството с родители и неправителствени организации, подпомагани от Ученическия съвет към ЦПЛР УО Ловеч.

За осъществяване на бъдещите дейности на ЦПЛР – Ученическо общежитие, гр. Ловеч, като център за подкрепа и личностно развитие е необходимо наличие не само на достатъчен брой ученици, настанени при добри условия, не само наличие на добър кадрови ресурс, с който да се обезпечава образователно-възпитателния процес, но и подходяща материално-техническа база, в която да се работи.

Във връзка с положителната тенденция за увеличаване броя ученици от други общини и региони, които избират професионалните гимназии в Община Ловеч, нараства ролята и значението на Ученическо общежитие за развитието на общинската система на предучилищно и училищно образование. През последните 7 учебни години от 2011/2012 до 2017/2018, броят на настанените в общежитието ученици е нараснал 2,5 пъти – от 68 на 185. Това показва наличие на интерес от учениците и семействата им за настаняване в общежитието. Това е една основна причина за разширяването на капацитета на общежитието през лятото на 2017 и 2018 година чрез основен ремонт на неизползваемите апартаменти на V-ти етаж, от който етаж неизползваеми са само 4. Паралелно с разширяването на капацитета се поддържа съответните битови условия, чрез текущ ремонт на използваните в момента стаи и санитарни възли и поэтапна подмяна на обзавеждането.

Център за подкрепа за личностно развитие – гр. Тетевен

Център за подкрепа за личностно развитие - Тетевен е продължител на добрите традиции за работа с деца в община Тетевен. Наследник на Профсъюзен дом на културата, Ученическа спортна школа и на Общински детски комплекс – Тетевен.

Осъществява държавната и общинска политика за работа с деца и ученици на местно и регионално ниво чрез организиране на дейности в свободното им от училище време за развитие на индивидуалните им способности и дарования в областта на науката, изкуството и спорта. ЦПЛР – Тетевен дава възможност за неформално общуване между деца на различна възраст, от различни училища или детски градини, обединени от общи потребности и интереси.

В ЦПЛР - Тетевен се обучават безплатно над 200 деца, ученици от 5 до 18-годишна възраст в 16 групи в направления: „Наука”, „Изкуство” и „Спорт”.

През ваканциите ЦПЛР сформира летни групи за занимания по интереси с 5 и 6 – годишни деца – във времето, когато на територията на града действат недостатъчен брой дежурни групи в детските градини.

На територията на община Тетевен единствено ЦПЛР предлага възможности за организиран отход на деца и ученици през ваканциите.

Целогодишно ЦПЛР – Тетевен изпълнява дейности по организацията и/или провеждането на дейности, заложен в програми и планове, касаещи деца и младежи на общинско ниво.

Дейности за обща подкрепа за личностно развитие:

- Развитие на интересите, способностите, компетентностите и изявата в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта;
- Сформирани на групи за занимания по интереси с ученици
- Предлагане на форми за допълнително педагогическо взаимодействие за деца в предучилищна възраст в детските градини
- Организиран отход за деца и ученици от община Тетевен
- Сформирани на временни летни групи за работа с деца през ваканцията

Деца и учениците участват в организирани обучителни, творчески, възпитателни, спортни и спортно-туристически дейности на общинско, областно, национално и международно равнище.

Деца от групите в ЦПЛР – Тетевен участват в дейности, заложен в Национален календар за извънучилищни дейности, Годишен план за дейностите на Комисия за детето, Календар на културните прояви в община Тетевен, План за младежки дейности на Община Тетевен, Календарен план за туристическите дейности в С“ ТД „Вежен“, гр. Тетевен.

За деца и учениците в ЦПЛР, взели активно участие в публични изяви на общинско и национално ниво се организира ежегоден зимен и летен отход на море и планина.

При планиране и осъществяване на дейностите в ЦПЛР – Тетевен се разчита на мнението и съдействието на родителите. Планират се и се провеждат съвместни изяви за деца и родители, свързани с отбелязване на значими исторически събития, с народния празничен календар, със здравето и екологичното възпитание.

Център за подкрепа за личностно развитие – Тетевен ползва имоти, наети от община Тетевен и предоставени за ползване от ЦПЛР – Тетевен поради липса на общински имоти, които да се ползват от ЦПЛР. ЦПЛР – Тетевен не разполага с подходяща база за внедряване на ИКТ в заниманията на групите. Когато това се налага се ползва безвъзмездно техниката в Интернет центъра на НЧ „Съгласие 1869”, създаден по проект „Глобални библиотеки”, в който е осигурен и безплатен достъп до интернет.

През учебната 2017/2018 г. щатният персонал в ЦПЛР - Тетевен е 1 директор, 1 учител и 6 лектори. Непедагогически персонал няма.

Център за подкрепа за личностно развитие - гр. Троян

Дейности на ЦПЛР Троян:

- *Развитие на интересите, способностите, компетентностите и изявата в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта;*

С Решение № 313/22.12.2016 г. на Общински съвет – Троян е приет Правилник за устройството и дейността на Център за подкрепа за личностно развитие – Троян. Съгласно правилника центърът организира и провежда дейности за развитие на интересите, способностите, компетентностите и изявите в областта на науките, технологиите, изкуствата, спорта и осигурява обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.

- *Кариерно ориентиране и консултиране;*

В началото на учебната година е разработена програма „Аз в света на професиите“, взимствана от програмите за кариерно ориентиране на МОН. Програмата е насочена към ученици от I до IV клас.

- *Превантивна, диагностична, рехабилитационна, корекционна и ресоциализираща работа с деца и ученици;*

Логопедична работа:

Приоритетната възраст са 3-та и 4-та подготвителни групи от училищата и детските градини в Община Троян. С децата се работи индивидуално или групово в зависимост от логопедичната диагноза. Логопедичната работа се осъществява в детски градини и училища.

- *Ресурсно подпомагане на деца и ученици със специални образователни потребности;*

Специалисти – ресурсни учители, психолог и логопед към ЦПЛР-Троян подпомагат деца и ученици в следните учебни заведения. ДГ „8-ми март“, ДГ „Здравец“, ДГ „Буковец“, ДГ „Синчец“, НУ „Христо Ботев“, НУ „Св. св. Кирил и Методий“, СУ „Св. Климент Охридски“, СУ „Васил Левски“, НУПИ „Професор Венко Колев“, ПГМЕТ- Троян, Обединено училище „Иван Вазов“ с. Дебнево, Основно училище „Васил Левски“ с. Борима.

- *Педагогическа и психологическа подкрепа;*

Психолог в ЦПЛР консултира случаи с деца в гр. Троян и в селата, като с някои от тях се работи по няколко сесии. Родителите на децата подават заявления, с което са изявили желанието си за консултиране на децата.

- *Прилагане на програми за подкрепа и обучение за семействата на децата и учениците с увреждания.*

Провеждане на ежемесечни срещи с родители на деца и ученици със СОП. Разясняване на основни моменти на ресурсното подпомагане и начина на оценяване на децата.

2.2. Състояние на мрежата от социални услуги в областта

В област Ловеч съществуват следните специализирани институции:

- **Дом за възрастни с физически увреждания (ДВФУ)** в община Ловеч и **4 бр. домове за стари хора (ДСХ)** в общините Априлци, Ловеч, Троян и Угърчин.
- Специализирани услуги за деца на територията на областта не функционират. Социални услуги в общността – **резидентна грижа за деца и младежи без увреждания** съществуват на територията на община Ловеч. Изградени са три центъра за настаняване от семеен тип с общ капацитет 30 места.
- **Резидентна грижа за деца и младежи с увреждания** функционира на територията на община Ловеч. Разкрити са три центъра за настаняване от семеен тип за деца и младежи с физически и с ментални увреждания с общ капацитет 42 места (3*14). В община Луковит са изградени два центъра за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания с общ капацитет 28 места.

- **Резидентна грижа за възрастни с физически увреждания** се предоставя в: община Ловеч – 2 бр. защитени жилища с капацитет по 8 места всяко, община Луковит – едно защитено жилище с капацитет 10 места и община Троян – едно защитено жилище с капацитет 6 места.
- **Център за настаняване от семеен тип за пълнолетни лица с деменция** се предоставя в: общините Ловеч и Троян с общ капацитет 16 места.
- **Резидентна грижа за възрастни с умствени увреждания** има в община Ловеч – едно защитено жилище за хора с умствена изостаналост с капацитет 6 и в община Тетевен – един център за настаняване от семеен тип за пълнолетни лица с умствена изостаналост с капацитет 12 места.
- **Резидентна грижа за възрастни с психични разстройства** се предоставя само в община Ловеч – едно защитено жилище (ЗЖ) с капацитет 8 места.
- **Резидентна грижа за стари хора** се предоставя единствено в община Летница, където функционира Центъра за настаняване от семеен тип за стари хора, работещ на пълен капацитет 15 места.
- **Дневни центрове за деца/младежи с увреждания (ДЦДМУ)** има в общините Луковит – 1 бр. с капацитет 20 места и Тетевен – 2 бр. с общ капацитет 44 места, единият от които е седмична грижа с 8 места.
- **Дневен център за деца и възрастни с увреждания (ДЦДВУ)** с капацитет 46 места функционира в община Ловеч, която услуга работи над капацитет. Социалната услуга се предоставя от външен доставчик – Сдружение „Закрила“ гр. Ловеч.
- **Дневни центрове за пълнолетни лица с увреждания (ДЦПЛУ)** има в общините Априлци, Летница, Ловеч, Тетевен и Троян.
- **Дневен център за стари хора** съществува единствено на територията на община Угърчин с капацитет 20 места и работещ на почти пълен капацитет през разглеждания период.
- **Центрове за социална рехабилитация и интеграция (ЦСРИ)** за възрастни съществуват в общините Летница с капацитет 20 места, Ловеч с капацитет 25 места, Луковит 30 места и Угърчин 15 места.
- **Социалната услуга за деца и семейства в риск – Център за обществена подкрепа (ЦОП)** предоставят общините: Ловеч с капацитет 20 места и пълна заетост, Тетевен с капацитет 60 места, Троян с капацитет 30 места.
- В област Ловеч функционират и следните социални услуги, местна дейност: **социална кухня** при храм „Св. Троица“, Ловеч; **обществена трапезария** – община Априлци, община Летница, община Луковит, община Тетевен, община Троян, община Угърчин; **домашен социален патронаж** - в общините Летница, Ловеч, Луковит, Тетевен, Троян, Угърчин и Ябланица; Център за временно настаняване в община Троян. Други услуги в общността, които се предоставят на територията на област Ловеч са услугите **личен асистент, социален асистент и домашен помощник, приемна грижа**, финансирани със средства по ОП „РЧР“.

2.3. Състав и особености на групата на децата и ученици със специални образователни потребности (СОП)

По данни на Националната електронна информационна система за предучилищното и училищно образование (НЕИСПУО) и/или предоставени данни от училищата и ДГ. Разположението по общини на децата и учениците със специални образователни потребности е показано в таблицата по данни към 2018 г.:

Таблица 5. Брой деца/ученици на ресурсно подпомагане по общини за учебната 2017/2018 г. в област Ловеч

Община	Брой училища	бр.ученици	от тях:	%	бр.	бр.	от тях:	% деца	общо
		Общо в Бр. Ученици със СОП	Ученици със СОП от общия брой	Ученици със СОП от общия брой	Детски Градин	Деца	Брой деца със СОП	Със СОП	Деца и ученици със СОП
Априлци	1	165	7	4,2%	1	83	0	0%	7
Летница	1	367	13	3,5%	1	124	1	0,8%	14
Ловеч	15	4765	84	1,8%	9	1031	18	1,7%	102
Луковит	7	2095	43	2,1%	5	517	0	0%	43
Тетевен	12	1958	33	1,7%	6	621	3	0,5%	36
Троян	11	2700	48	1,8%	7	735	3	0,4%	51
Угърчин	3	542	8	1,5%	2	230	1	0,4%	9
Ябланица	4	866	7	0,8%	1	122	3	2,5%	10
Общо:	54	13458	250	1,9%	32	3463	29	0,8%	272

Източник: Общини

Забележка: В посочената справка в таблицата са включени и учениците от ЦСОП „Васил Левски“ - гр. Ловеч и СУ „Димитър Митев“ при Затвора – гр. Ловеч.

Разпределението по възраст на децата и учениците със СОП е както следва:

Таблица 6: Брой деца със специални образователни потребности за задължително предучилищно образование

Община	ПГ – 5 г.	ПГ – 6 г.
Априлци	0	0
Летница	0	0
Ловеч	3	9
Луковит	0	0
Тетевен	1	3
Троян	1	1
Угърчин	1	0
Ябланица	0	1
Общо:	6	14

Източник: Общини

В периода на действие на стратегията тези деца ще тръгнат в I клас или ще бъдат отложени по чл. 190, ал. 3, т. 9 от ЗПУО и чл. 143 на Наредбата за приобщаващо образование.

Таблица 7: Брой ученици със специални образователни потребности в начален и прогимназиален етап

Община	I	II	III	IV	V	VI	VII
	клас	клас	клас	клас	клас	клас	клас
Априлци	0	0	1	0	1	1	0
Летница	0	0	0	2	2	2	4
Ловеч	5	4	6	7	6	9	2
Луковит	3	3	0	14	7	7	4
Тетевен	1	0	5	4	3	7	3
Троян	4	5	6	8	3	3	8
Угърчин	1	0	0	0	1	0	0
Ябланица	1	1	2	0	2	1	0
Общо:	15	13	20	35	25	30	21

Източник: Общини

Съществен момент е преходът на ученици от IV клас към прогимназиален етап и на ученици от VII и VIII клас към средно образование. Тези преходи между етапи на образование, а понякога и между училища, са стресови за учениците със специални образователни потребности и рискови за поява на нови случаи на обучителни затруднения и за отпадане от образование.

Таблица 8: Брой ученици със специални образователни потребности в гимназиален етап

Община	В гимназиален етап	От тях: в професионално образование
Априлци	4	4
Летница	3	0
Ловеч	4	4
Луковит	6	1
Тетевен	10	5
Троян	10	5
Угърчин	1	1
Ябланица	1	1
Общо:	39	21

Източник: Общини

Положителен аспект, който ще се запазва и развива, е преобладаващото обхващане на учениците със специални образователни потребности в професионално обучение.

На територията на област Ловеч осъществява своята дейност Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващо образование област Ловеч, който се явява специализирано обслужващо звено по чл. 27 и чл. 50, ал. 1, т. 5 от ЗПУО. Съществуват и четири центъра за подкрепа за личностното развитие на децата и учениците: 2 бр. в община Ловеч, 1 бр. в община Троян и 1 бр. община Тетевен.

ЗПУО и Наредбата за приобщаващо образование регламентират екипна работа за осигуряване на обща и допълнителна подкрепа на личностното развитие чрез създаване на подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията на децата и учениците. Общата и допълнителната подкрепа се осигуряват в детските градини, в училищата и в центровете за подкрепа за личностно развитие.

2.4. Обезпеченост на образователната система със специалисти

На територията на Област Ловеч в двадесет и три /23/ училища има назначени педагогически съветници, а в девет /9/ училища психолози. Назначени психолози има и към ЦПЛР – гр. Троян, РЦПППО – Ловеч, ЦСОП - „Васил Левски“ – гр. Ловеч. Назначени логопеди има към осем /8/ училища. В останалите детски градини и училища, при възникнала нужда за община Троян се осигуряват специалисти от ЦПЛР – Троян, за общините Летница, Ловеч, Луковит, Троян, Тетевен, Угърчин и Ябланица се осигуряват от специалисти от РЦПППО – гр. Ловеч.

В детските градини на територията на Област Ловеч все още няма практики за назначаване на такива специалисти.

Таблица 9: Кадрова осигуреност от специалисти /педагогически съветник, ресурсен учител, психолог, логопед/, както следва:

Населено място	Детска градина/ училище	Видове специалисти, назначени в ДГ, училището	Видове специалисти, осигурени от РЦПППО – гр. Ловеч	Видове специалисти, осигурени от ЦПЛР – гр. Троян
гр. Априлци	СУ „Васил Левски“		1 – ресурсен учител	
гр. Летница	СУ „Бачо Киро“	1 – педагогически съветник	1 – ресурсен учител	
с. Александрово	ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“		1 – ресурсен учител; 1- психолог; 1- логопед	
гр. Ловеч	ОУ „Васил Левски“	1 – логопед; 1 – педагогически съветник	1 – ресурсен учител	
гр. Ловеч	ОУ „Проф. Димитър Димов“	1–ресурсен учител; 1 – психолог; 1 - логопед	1 – ресурсен учител	

гр. Ловеч	ОУ „Св. св. Кирил и Методий“	1 - педагогически съветник; 1 – психолог; 1 – ресурсен учител		
гр. Ловеч	ОУ „Христо Никифоров“	1 - педагогически съветник; 1 - логопед	1 – ресурсен учител; 1 – психолог	
гр. Ловеч	СУ „Св. Климент Охридски“	1 - педагогически съветник; 1 - логопед	1 – ресурсен учител	
гр. Ловеч	СУ „Тодор Кирков“	1 - педагогически съветник	1 – ресурсен учител	
гр. Ловеч	ОУ „Панайот Пипков“	1 – ресурсен учител; 1 - психолог		
гр. Ловеч	НПГВМ „Проф. Д-р Д. Димов“	1 - психолог		
гр. Ловеч	Профилирана – природо математическа гимназия	1 – педагогически съветник		
гр. Ловеч	ДГ „Мария Сиркова“		1 – ресурсен учител; 1 – психолог; 1 - логопед	
гр. Ловеч	ДГ „Първи юни“		1 – ресурсен учител	
гр. Ловеч	ДГ „Снежанка“		1 – ресурсен учител; 1 – психолог; 1 - логопед	
гр. Ловеч	ДГ „Детелина“		1 – ресурсен учител; 1 – психолог; 1 - логопед	
гр. Ловеч	ДГ „Люляче“		1 – ресурсен учител	
гр. Ловеч	ДГ „Радост“		1 – ресурсен учител; 1 – психолог; 1 - логопед	
гр. Луковит	СУ „Алеко Константинов“	1 – ресурсен учител; 1 – психолог; 1- педагогически съветник; 1 - логопед	1 – ресурсен учител	
гр. Луковит	НУ „Инж. Г. Вълков“	1-педагогически съветник; 1 - логопед	1 – ресурсен учител	
гр. Луковит	ПГСС „Сергей Румянцев“		1 – ресурсен учител	
с. Бежаново	ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“		1 – ресурсен учител	

с. Дерманци	ОУ „Неофит Рилски“	1-педагогически съветник	2 – ресурсни учители	
с. Румянцево	ОУ „Христо Ботев“		1 – ресурсен учител	
с. Галата	ОУ „Георги Бенковски“	1-педагогически съветник	1 – ресурсен учител	
с. Български извор	ОУ „Васил левски“		1 – ресурсен учител	
с. Градежница	ОУ „Васил Априлов“		1 – ресурсен учител	
гр. Тетевен	НПГТСД „Сава Младеов“	1-педагогически съветник	1 – ресурсен учител	
гр. Тетевен	НУ „Хаджи Генчо“	1-педагогически съветник	1 – ресурсен учител	
гр. Тетевен	СУ „Георги Бенковски“	1 – ресурсен учител; 1-психолог; 1-Педагогически съветник		
гр. Тетевен	ДГ „Детелина“		1 – ресурсен учител	
гр. Тетевен	ДГ „Незабравка“		1 – ресурсен учител	
с. Черни Вит	ДГ „Слънце“		1 – ресурсен учител	
с. Борима	ОУ „Васил Левски“		1 – ресурсен учител	
с. Дебнево	ОБУ „Иван Вазов“			1 – ресурсен учител
гр.Троян	НУ „Св. Св. Кирил и Методий“	1 - логопед		1 – ресурсен учител
гр. Троян	НУ „Христо Ботев“			1 – ресурсен учител
гр. Троян	ОУ „Иван Хаджийски“	1 – ресурсен учител; 1 – психолог; 1 – педагогически съветник		
гр. Троян	СУ „Св. Климент Охридски“			1 – ресурсен учител
гр. Троян	НГПИ „Проф. Венко Колев“			1 – ресурсен учител; 1 – психолог
гр. Троян	СУ „Васил Левски“	1 – педагогически съветник		1 – ресурсен учител

гр. Троян	ДГ „Осми март“			1 – ресурсен учител; 1 психолог; 1 логопед
гр. Троян	ДГ „Буковец“			1 – ресурсен учител; 1 психолог; 1 - логопед
гр. Троян	ДГ „Здравец“			1 – ресурсен учител; 1 – психолог; 1 - логопед
гр. Троян	ДГ „Синчец“			1 – ресурсен учител; 1 – психолог; 1 - логопед
гр. Троян	ДГ „Здравец“			1 – ресурсен учител; 1 – психолог; 1 - логопед
с. Лесидрен	ОУ „Св. Паисий Хилендарски“	1	1 – ресурсен учител	
гр. Угърчин	ДГ „Светулка“		1 – ресурсен учител	
гр. Угърчин	СУ „Св. св. Кирил и Методий“		1 – ресурсен учител	
с. Орешене	ОУ „Васил Левски“		1 – ресурсен учител	
гр. Ябланица	ДГ „Райна Княгиня“		1 – ресурсен учител	
гр. Ябланица	СУ „Васил Левски“	1 – педагогически съветник; 1 - логопед	1 – ресурсен учител	

Източник: РУО – Ловеч

Към началото на учебната 2017/18 г. в Регионалния център за подкрепа на процеса на приобщаващо образование работят следния брой специалисти:

- ресурсни учители – 15;
- психолози – 2;
- логопеди – 2.

Част от тези педагогически специалисти в РЦПППО (42%) живеят извън гр. Ловеч и работят в училищата и детските градини в съответните общини-Троян, Тетевен, Луковит, Ябланица. Може да се приеме, че за в бъдеще тези учители могат да бъдат назначени в училищата, които преминават към самостоятелно обезпечаване на ресурсното подпомагане.

Професионалната подготовка на работещите в РЦПППО, гр. Ловеч е на високо ниво.

Въпреки системната квалификация на работещите специалисти има необходимост от квалификационни форми на педагогическите специалисти от детските градини и училища на областно равнище за качествено прилагане на новата нормативна уредба за приобщаващото образование. Броят на специалистите извън община Ловеч е крайно недостатъчен. Това означава, че функциите на тези специалисти се изпълняват от други членове на педагогическите колективи, без да имат подготовка и време за това. Все още не е достатъчен обхватът и задълбочеността на квалификацията на учителите в училищата и детските градини и няма критична маса на промяна в нагласите на учителите да припознават като свое професионално поле и работата с деца и ученици със специални образователни потребности, дори и те да са малка част от учениците, с които работят.

Източник: Община Ловеч

2.5. Материални условия в институциите по отношение на обучението на ученици със специални образователни потребности

За учебната 2017/18 г. материално-техническата база на РЦПППО е както следва: кабинет за сензорна терапия, кабинет за социални умения и рехабилитация, логопедичен кабинет, ресурсен кабинет с Монтесори материали и езиково-говорна рехабилитация, кабинет на психолог. Всички специалисти са обезпечени с преносими компютри. Тази база е резултат от инвестиции в продължение на 10 години от възникване на институцията. По данни на РЦПППО, обзаведените кабинети с мебели, дидактични средства и мултифункционални устройства са общо 18 и по общини са разположени както следва:

- ✓ Община Априлци – 1 бр.
- ✓ Община Летница – 1 бр.
- ✓ Община Ловеч – 7 бр.
- ✓ Община Луковит – 2 бр.
- ✓ Община Тетевен – 1 бр.
- ✓ Община Троян – 4 бр.
- ✓ Община Угърчин – 1 бр.
- ✓ Община Ябланица – 1 бр.

За всяко училище и детска градина, в която се осъществява ресурсно подпомагане са осигурени дидактични средства от РЦПППО област Ловеч. В детските градини и в някои училища, материалните условия за провеждане на качествено ресурсно подпомагане не са добри. Необходимо е изграждане на достъпна среда и в останалите детски градини на територията на областта, поради увеличаване на броя на децата със СОП за всяка следваща учебна година.

Към началото на учебната 2017/2018 година в повечето училища на територията на областта е изградена достъпна архитектурна среда, чрез монтиране на технически средства-помощна рампа.

2.6. Кариерно ориентиране на учениците

Кариерното ориентиране, като част от общата подкрепа за личностно развитие е насочено към откриване на интересите и способностите на учениците и формиране на адекватна самооценка за избор на професия и подготовка за успешна професионална реализация. Формите за кариерно

ориентиране в училищното образование са индивидуалното и груповото информиране и консултиране, индивидуалната и груповата работа въз основа на програми за кариерно развитие и мобилност, програми за образователно развитие и мобилност и програми за личностно и социално развитие на базата на проучване на местните условия и координация с институции в системата на професионалното ориентиране.

Дейностите за подпомагане на кариерното ориентиране на учениците в Ловешка област до края на 2017 година се осъществяват от кариерни консултанти, в състава на Център за кариерно ориентиране – Ловеч. От януари 2018 г., след закриването на центъра, кариерните консултанти продължават своята работа в състава на ЦПЛР – ОДК, гр. Ловеч. До всички директори на училища в гр. Ловеч и гр. Троян бе предоставена Годишна програма с предложени теми, обединяващи всички създадени ресурси и добри практики като една от целите е работа с ученици, застрашени от отпадане и ученици със специални образователни потребности.

Кариерните консултанти предоставят специализирани услуги по кариерно ориентиране на учениците от всички видове училища, подпомагат методически педагогическите съветници, класните ръководители и учителите в областта на кариерното ориентиране на учениците и информират и консултират родители и граждани.

Програмата за кариерно ориентиране на ниво училище конкретизира съдържанието на кариерното ориентиране през различните етапи и степени на средното образование, както и функциите и отговорностите на педагогическите специалисти в училище за неговото реализиране.

2.7. Работа с деца с изяви дарби

Община Ловеч

В община Ловеч се прилагат мерки за специална закрила на деца с изяви дарби, с цел насърчаване на творческите заложби и потребности на децата. Мерките се осъществяват чрез прилагането на Правила за подпомагане на деца и ученици с изяви дарби, утвърдени със Заповед на Кмета на община Ловеч от 14.02.2017 г. и се прилагат за всяко дете с изяви дарби в областта на науката, изкуството и спорта, посещаващо детските градини, училищата и извънучилищните педагогически учреждения.

Мярката включва едногодишна стипендия на деца в предучилищна възраст и ученици от I до XII клас от общинските детски градини, училища и извънучилищни учреждения на територията на общината, които през съответната календарна година са класирани индивидуално на първо, второ или трето място в национални или международни конкурси, олимпиади или състезания, включени в Общинската програма за подпомагане на деца и ученици с изяви дарби. Финансовото подпомагане се осъществява и в случаите, когато възрастовата група не се подпомага със стипендия, съгласно Наредбата, приета с ПМС № 298/17.12.2003 година.

През 2017/2018 г. са предоставени стипендии на ученици с изяви дарби в областите наука, изкуство и спорт.

Община Ловеч популяризира успехите на младите таланти и техните учители чрез ежегодното издание на Алманах за детско творчество „Пъстра дъга“. В него се включват ученици, спечелили първа, втора или трета награда от национални и международни конкурси, състезания и олимпиади през текущата година в различни области на познанието.

Община Луковит

Общият брой на учениците с изяви дарби за община Луковит е 11, от тях няма регистрирани деца от детски градини. Учениците с изяви дарби са съсредоточени в двете средни училища на територията на общината.

Община Тетевен

През 2017/2018 г. са предоставени стипендии на 37 ученици с изяви в областите спорт и музика.

Община Тетевен стимулира и подкрепя морално и материално творческите изяви на даровити деца и ученици чрез прилагане на разпоредбите на Наредба за условията и реда за закрила на даровити деца с изяви в дарби. Дейностите на институциите, ориентирани към дарбите и интересите на децата и учениците в свободното им време, са разнообразни и имат дълги традиции. Учениците могат да избират, както между форми прилагани в училищата, така и между предлагани от други организации и институции и по проекти.

Община Троян

Общият брой на децата и учениците с изяви в дарби за община Троян е 165.

Всяко училище и детска градина в община Троян има утвърдени традиции за развитие интересите и способностите на децата в определена област.

Училищата осигуряват извънкласни и извънучилищни дейности в сферата на науката, изкуствата и спорта. Част от децата и учениците участват в повече от една форма. Традиционно голям интерес се проявява към: вокални, инструментални, танцови и театрални състави; обучение по чужди езици; спорт; информационни технологии и медии; хуманитарни и технически науки. Голяма част от предлаганите форми са безплатни за децата и учениците.

За организиране на дейности за свободното време на децата и учениците работи ЦПЛР – Троян. От създаването на центъра, при постоянен интерес, функционират клубове по интереси в три основни направления: научно-познавателно и приложно-техническо; спортно-туристическо направление и художествено-творческо направление.

Със средства от общинския бюджет се предоставя финансово подпомагане на деца с изяви в дарби, заели призови места в олимпиади, състезания и конкурси в областта на науката, изкуствата и спорта.

Забележка: Към момента на изготвяне на анализа на потребности от подкрепа за личностно развитие на деца и ученици, няма регистрирани деца и ученици с изяви в дарби от общините Априлци, Летница, Угърчин и Ябланица.

2.8. Напускане на образователната система. Деца в риск

За обхвата на подлежащите на задължително предучилищно и училищно образование деца и ученици в област Ловеч активно се работи за осъществяване на дейностите по Механизма за съвместна работа на институциите по обхващане и включване в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст, създаден с Решение № 100/08.06.2018 г. на Министерски съвет. Сформират се екипи за обхват за определените райони, в които участват представители от различни институции, в т. ч. кметове на населени места и представители на общинска администрация, които заедно с директорите на детски градини и училища и учители от образователните институции на територията на общината полагат изключителни усилия за обхождане по настоящ адрес на децата със статус „За обхват“.

В дейността си екипите са ръководени и сериозно подпомагани от експертите в РУО – Ловеч. Създадено е Областно координационно звено към Областен управител за съвместна работа на институциите по обхващане и задържане в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст. Област Ловеч е пилотна при внедряването на информационната система която създава свързаност и информационна осигуреност „Посещаемо и безопасно училище“.

Община Априлци

За община Априлци няма регистрирани случаи на деца и ученици в риск.

Община Ловеч

В отдел “Закрила на детето” гр. Ловеч през 2017 г. е извършена проверка по 210 сигнала за деца с настоящ адрес в община Ловеч. След социално проучване са предприети съответните мерки за закрила спрямо деца в семейна и извън семейна среда както следва:

- отглеждани в семейства на близки и роднини - 23 деца;
- отглеждани в професионални приемни семейства - 14 деца;
- успешно реинтегрирани в биологичните си семейства - 2 деца.

В отдел “Закрила на детето” гр. Ловеч през 2018 г. е извършена проверка по 217 сигнала за деца в риск. След социално проучване са предприети съответните мерки за закрила спрямо деца в семейна и извън семейна среда както следва:

- отглеждани в семейства на близки и роднини - 20 деца;
- отглеждани в професионални приемни семейства - 13 деца;
- успешно реинтегрирани в биологичните си семейства - 3 деца.

През 2017 г. с направление и заповеди към ЦОП – Ловеч са насочени 29 деца и техните родители. През 2017 г. към ДЦДВУ – Ловеч с направление и заповеди са насочени 21 деца.

През 2018 г. с направление и заповеди към ЦОП – Ловеч са насочени 33 деца и техните родители. През 2017 г. към ДЦДВУ – Ловец с направление и заповеди са насочени 19 деца.

Община Летница

В община Летница няма регистрирани случаи на деца и ученици в риск.

Община Луковит

Общия брой на децата и учениците в риск от социално изключване (по данни от училищните ръководства) са 266 бр. Причините да има деца и ученици в риск от социално изключване са следните: липса на постоянен родителски контрол, лоши хигиенни и битови условия, отсъствие на родителите от дома и невъзможност настойниците да оказват контрол.

Община Троян

Общият брой на учениците в риск от социално изключване за община Троян е 39, от тях няма деца в детска градина. Броят на отпадналите ученици до 16/18 годишна възраст е 1 ученик.

Няма данни за преждевременно напуснали образование и обучение (18 – 24 навършени години).

Община Тетевен

Откроява се тенденция за увеличаване броя на учениците, които не продължават да учат след основно образование и на децата, заминаващи със семействата си в чужбина. Преждевременно напусналите образование и обучение през учебната 2017/2018 г. (18 – 24 навършени години) за община Тетевен са общо 7 ученици. Необхванати деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст на територията на община Тетевен няма, с изключение на тези, които са с родители в чужбина.

Община Угърчин

През учебната 2017/2018 г. преждевременно напусналите образование и обучение са 6 ученици, по причина заминаване в чужбина. Няма необхванати деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст на територията на общината.

Община Ябланица

Преждевременно напусналите образование и обучение през учебната 2017/2018 г. (18 – 24 навършени години) са 22 ученици от СУ „Васил Левски“ гр. Ябланица, главно поради бракове, заминаване в чужбина и включване на пазара на труда по социално-икономически причини. Няма необхванати деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст на територията на общината.

Индивидуализираната информация от анализите на общините очертава следния профил за напусналите ученици:

- от социално слаби многодетни семейства с нисък доход и необразованост на самите родители;
- деца, които се отглеждат от други роднини;
- ученици, чийто родители са безработни, изпитват липса на средства, безотговорни към децата;
- деца от ранни бракове.

Причините за преждевременно напускане на образователната система могат да се групират в четири основни категории: икономически, етнокултурни, социални и образователни.

1. Икономическо състояние на семейството, в което живее детето, обобщени в комплексен фактор, оказва силно влияние за напускане на училище. Родителите твърдят, че не работят и нямат финансова възможност да издържат децата си. Дори при безплатно общезитие и наличие на столова, с купони с отстъпка, родителите заявяват, че не могат да се справят финансово и да изпращат децата си на училище. Налага се мнението, че училището не е ценност и не се възприема като потребност от много родители. Те споделят, че невъзможността за реализация на децата им след завършване на училище, обуславя и по-нататъшните им реакции – отказ от училище и помощ в семейството. До голяма степен икономическото състояние на домакинствата е свързано и с етническата принадлежност на техните членове.

2. Етническата принадлежност, която води до придържането към определени културни стереотипи, оказва най-силно влияние, когато семейството живее в компактна група сред представители на собствения етнос. Тук проблемът е най-задълбочен при ромския етнос, но се забелязва тенденция към увеличаване на отпадналите ученици и сред българо-мохамеданите. Етническата принадлежност проявява влиянието си върху отпадането от училище, както чрез икономически мотиви за напускане (ниски доходи, лош жизнен стандарт и битови условия, безработица и др., които маркирахме в т. 1), така и чрез така наречените семейни причини (ранни бракове, непълни семейства и др.).

3. Причини от социален характер

- ✓ Здравни, когато децата прекъсват обучение поради тежко и изискващо продължително лечение заболяване;
- ✓ Семейни причини;
- ✓ Прекъснали обучението си поради сключване на брак, раждане на дете;
- ✓ Прекъснали обучението си поради миграция на семейството, а тук причините отново са предимно икономически;
- ✓ Прекъснали обучението си поради проблеми в семейството - между родителите;
- ✓ Прекъснали обучението си поради необходимост от упражняване на трудова дейност в домакинството или другаде – отново функция от икономическия статус;
- ✓ Липса на родителски надзор и заинтересованост на родителите;
- ✓ Негативно отношение към образованието на родителите и детето.

4. Училищната среда и свързаните с нея образователни фактори

От една страна, това са мотиви, свързани с трудности, които детето среща в училище; от друга страна – ценността на образованието, интересът към учебния процес и произтичащото от него желание/нежелание да се посещава училище; трето – конфликтни отношения със съученици и/или учители. Като цяло тези мотиви са по-слабо зависими от икономическите характеристики на отпадащите от училище деца.

Образователни причини за прекъсване на обучението:

- поради слаб успех;
- голям брой отсъствия по неуважителни причини;
- след наложени санкции.

2.9. Деца и ученици с хронични заболявания

Община Летница

В СУ „Бачо Киро“ има регистрирани общо 4 ученици с хронични заболявания.

Община Ловеч

За 2017 г. в училищата и детските градини на община Ловеч по данни на медицинските специалисти, видно от здравно-профилактичните талони са регистрирани общо 245 ученици с хронични заболявания, а в детските градини – 49 деца с хронични. Преобладаващи заболявания с висока честота са зрителните нарушения и бронхиалната астма.

Община Луковит

55 е броя на учениците с хронични заболявания в община Луковит.

Община Троян

Броят на децата и учениците с хронични заболявания в община Троян е 110. От тях са регистрирани 12 деца и 98 ученици.

Община Тетевен

Броят на учениците с хронични заболявания в община Тетевен е 8.

Община Угърчин

В Община Угърчин броят на децата с хронични заболявания е 2.

В общините Ябланица и Априлци няма данни за деца и ученици с хронични заболявания.

Таблица 10. Деца и ученици с хронични заболявания

Община	Деца	Ученици
Априлци	Няма данни	Няма данни
Летница	Няма данни	4
Ловеч	49	245
Луковит	Няма данни	55
Тетевен	Няма данни	8
Троян	12	98

Угърчин	2	Няма данни
Ябланица	Няма данни	Няма данни
ОБЩО	63	410

Източник: РУО – Ловеч

2.10. Изводи

Общите изводи и препоръки, които се налагат от анализа на необходимостта от обща и допълнителна подкрепа за личностното развитие на децата и учениците от област Ловеч са следните:

1. В област Ловеч съществуват условия за осъществяване на подкрепата за личностно развитие на децата и учениците от институциите в ЗПУО, съвместно с държавните и местните органи и структури и доставчиците на социални услуги.
2. Съществуващите центрове за подкрепа за личностно развитие трябва да отговорят на новите предизвикателства и да предложат нова визия за развитие пред традиционните образователни модели и традиционните форми на общуване. Ясно и категорично фокусът трябва да падне върху развитието на личността на детето и ученика, с неговата автономност и свобода на избор, право на личен стремеж към преуспяване и благоденствие, принадлежност, участие и отговорност към множество общности и групи едновременно.
3. Създадени са условия за сътрудничество, отношения на загриженост между всички участници в процеса на образование, като са необходими процедури за повишаване на ефективността на комуникацията между тях.
4. В област Ловеч се обучават и възпитават деца и ученици с комплексни нужди. Идентифицирани са деца и ученици с изявени дарби, със СОП и хронични заболявания. Необходимо е да се създаде комплексна система за оценка на потребностите и възможностите на децата и учениците.
5. Групата деца и ученици със специални образователни потребности, които се нуждаят от допълнителна подкрепа за личностно развитие е много разнообразна по своя състав и особености в отделните училища, детски градини и общини. Това изисква много конкретен подход при планиране на необходимите ресурси и нагласяне на институционалните практики към индивидуализирана грижа, както и гъвкави решения на място и в сътрудничество с другите институции.
6. Данни за ученици с изявени дарби се посочват само от училищата, функциониращи на територията на област Ловеч, детските градини не посочват надарени деца, което налага извода, че не се осъществява ранно идентифициране на деца с изявени дарби.
7. Дейностите по превенция на насилието и преодоляване на проблемно поведение на учениците се осъществяват от педагогическите съветници и психолози в училищата, както и от Местните комисии за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни (МКБППМН) по общини. На територията на област Ловеч има сформирани „Координационен механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца жертви или в риск от насилие”.
8. За обхвата на подлежащите на задължително предучилищно и училищно образование деца и ученици от област Ловеч се работи активно при осъществяване на дейностите по Механизма за съвместна работа на институциите по обхващане и в включване в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст, създаден с Решение № 100/08.06.2018 г. на Министерски съвет.

9. Необходимо е прилагането на гъвкава система в осигуряването на ресурсни учители и др. специалисти за максимално обхващане на всички деца и ученици и осигуряване на мобилност на услугите за оценка и подпомагане на подкрепата.
10. На територията на област Ловеч съществува добре развита мрежа от социални услуги, но не са достатъчни дейностите в наличните услуги за подкрепа на деца и младежи (и техните семейства) с девиантно поведение, деца в риск от отпадане от училище, отпаднали вече от училищната мрежа, с противообществени прояви, подкрепа на бременни и майки, непълнолетни родители, които са в риск да изоставят децата си, многодетни семейства, семейства от рискови общности.
11. В област Ловеч социалните услуги, свързани с оказване подкрепа на родители и деца (училище за родители, училищна подкрепа, информиране на децата за техните права и отговорности, услуги за осмисляне на свободното време на деца, нормите и ценностите на обществото и др.) са твърде ограничени и недостатъчни.
12. Кариерното ориентиране и консултиране на учениците се осъществява от ЦПЛР към ОДК Ловеч. Общините и училищата следва да организират своята работа по предоставяне на кариерно консултиране на децата и учениците (като част от общата подкрепа за личностно развитие), ползвайки опита и ресурсите, създадени по проекта. Тази функция следва да се има предвид при евентуалното създаване на нови общински институции-центрове за подкрепа за личностно развитие.
13. В голям брой образователни институции от област Ловеч е изградена достъпна архитектурна среда, която обаче се нуждае от подобрения, а на други места изграждане на такава. Необходими са концентрирани целеви средства и планирани действия за привеждането на материалните условия в съответствие с нормативните изисквания. Финансовите средства не са достатъчни за осигуряване на приоритетите на приобщаващото образование. Необходимо е програмно осигуряване на дейностите.
14. Организирането и осигуряването на дейностите за подкрепа на личностното развитие на територията на област Ловеч е динамичен процес, който подлежи на оптимизиране в съответствие с разпоредбите на ЗПУО с променящите се потребности на образователната система и налага координираност между всички участници в образователния процес и органи на управление на централно и местно ниво.

3. ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ ПРИ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯТА

Отделните принципи при изпълнението на стратегията са свързани помежду си и взаимно се допълват.

- **Принцип на законосъобразност** – осигурява спазване на законовите и подзаконовите регламенти и ратифицирани документи по спазването на правата на децата и учениците, приобщаването им и осигуряване на подкрепа за личностното им развитие.
- **Принцип на целенасоченост** – свързва се с ясно и точно дефиниране на целите и установяване на взаимовръзки между тях за ефективно изпълнение на стратегията.
- **Принцип на партньорство и екипност** – основава се на възможно най-широко участие на всички институции на регионално ниво за ефективно изпълнение на стратегията и планираните в нея цели, приоритети и мерки.
- **Принцип на концентрация и допълняемост** – предоставя възможност за съсредоточаване на усилията на всички контактни групи на училищните организации с конкретни дейности по удовлетворяване и развитие на способностите и потребностите на децата и учениците.
- **Принцип за отвореност и включване на заинтересованите страни** – показва отношението към родителите и широката общественост.
- **Принцип за гъвкавост и адаптивност** – предоставя възможност за приспособяване и актуализиране на мерките за подкрепа към различни субекти и обекти.
- **Принцип за прозрачност и публичност** – свързва се с информиране на всички заинтересовани лица за резултатите от осъществената личностна подкрепа на децата и учениците.

4. ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

Успешното прилагане на Закона за предучилищното и училищно образование и Наредбата за приобщаващото образование поставят следните предизвикателства:

- Нормативните промени изискват преобразуване на институции, дава се възможност за възникване на нови институции, променят се отговорностите и дейностите на съществуващите институции, променят се взаимоотношенията между тях. Тези многопосочни промени следва да се осъществят по начин, който осигурява непрекъснатост на грижата за децата и учениците и институциите да получат необходимата подкрепа в преходния период.
- Промените изискват нови компетентности на педагогическите специалисти върху собствената им работа. В училищата и детските градини са необходими и други специалисти, с които ще се разшири и кръгът на участниците в екипната работа, която е основен подход в приобщаващото образование.
- Реформата в предучилищното и училищно образование е свързана и с промени във финансирането на дейностите за обща и допълнителна подкрепа на децата и учениците.
- Осъществяването на ценностите и на организацията на приобщаващото образование изисква просветеност и активност на родителската общност, чувствителност на обществото към проблемите на децата и учениците, разбиране за отговорностите на всички и за необходимата толерантност и търпимост.

5. МИСИЯ И ВИЗИЯ

5.1. Мисия

Осигуряване на качествено и достъпно образование в регионалната образователна система, насочено към развитие на мотивирани и способни на социална и професионална реализация деца и ученици, съобразено с индивидуалните им различия и способности.

5.2. Визия

Създаване на отворена и гъвкава система на средното образование в област Ловеч посредством активно участие на заинтересованите страни в създаването на условия за цялостна и пълноценна подкрепа на личностното развитие на всяко дете и ученик.

6. ЦЕЛИ, ПРИОРИТЕТИ И МЕРКИ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ ЗА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНОТО РАЗВИТИЕ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ ЗА ПЕРИОДА 2019 – 2020 Г.

Основната цел на Стратегията е осигуряване на приобщаващо, равноправно и качествено образование, подпомагане и насърчаване на децата и учениците за максимално развитие на техните възможности и индивидуални потребности чрез ефективното взаимодействие на всички заинтересовани страни.

Стратегическа цел 1: Формиране на приобщаваща образователна среда, която премахва пречките пред ученето и създава възможности за развитие и участие на децата и учениците във всички аспекти на живота в общността.

Стратегическата цел е непосредствено свързана с потребностите на децата и учениците, които независимо от различия, основани на възраст, пол, етническа принадлежност, увреждане, други бариери пред ученето или високи учебни постижения, имат право да получат качествено образование.

Приоритет 1. Въвеждане и утвърждаване на ценностите на личностното развитие и приобщаващото образование за обучение и възпитание на личности с индивидуален напредък и успехи.

Дейностите по Приоритет 1 спомагат за поставяне на детето и ученика в центъра на регионалната образователна система, за утвърждаване на учителя като лидер на промяната, за формиране и развиване на чувството за принадлежност и ангажираност към процеса на приобщаване от всички заинтересовани страни.

Специфична цел 1: Осигуряване на възможности за ранно разпознаване и оценяване на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.

Ранното оценяване на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата се извършва в процеса на предучилищното образование. Ранното оценяване се извършва от педагогическите специалисти в детската градина и включва:

- ✓ Ранно оценяване на развитието на детето и на риска от обучителни затруднения от учителите в групата в детската градина и/или от психолога, и/или от логопеда в детската градина;

- ✓ Определяне на необходимост от допълнителни модули за децата, които не владеят български език-от координиращия екип съвместно с учителите в групата в детската градина и/или по инициатива и писмено заявление до директора от родителя, представителя на детето или лицето, което полага грижи за детето.

Ранното оценяване се извършва на децата от 3 години до 3 години и 6 месеца при постъпване за първи път на детето в детската градина. До настоящия момент в област Ловеч се осъществява оценка на здравословното състояние на децата чрез провеждане на профилактични прегледи и проследяване на тенденциите от Регионална здравна инспекция – Ловеч (РЗИ – Ловеч). Препоръчва се по-голяма физическа активност на децата и възпитание във физическа култура. Друга група деца, които подлежат на ранна оценка, но със съгласието на техните родители, са децата със СОП. Регионалният екип за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със специални образователни потребности осъществява първична оценка на общото развитие на детето или ученика и препоръчва подходящи за детето вид и форма на обучение и ресурсно подпомагане. Общините на територията на област Ловеч осъществяват превенция и подкрепа за деца и семейства в риск чрез развитие на програми и разнообразни социални услуги.

Дефицит е ранното и целенасочено оценяване на творчески заложби и дарби при децата и определянето на критерии за оценка. Компоненти на признаците на даровитите деца могат да бъдат най-различни – интелектуални и академични способности, лидерски способности, творчески способности, използването на оригинални и нетрадиционни модели на мислене и работа, творчески способности в различните видове изкуства, способности за приемане и преобразуване на информация, за вземане на решения въз основа на правилна оценка, способности за самостоятелно и творческо действие, самокритичност, живо въображение и други. Групирането им позволява ефективно оценяване на заложбите на децата и предприемане на целенасочени действия за подкрепа и развитие на потенциала им, а също и преодоляване на социално-емоционалните им проблеми.

Мярка 1. Осигуряване на качествено и задълбочено оценяване на индивидуалните потребности на децата и учениците и разграничаване на нуждата от обща и допълнителна подкрепа.

Дейност 1.1. Изпълнение на нормативно определените практики за екипна работа на учителите съгласно чл. 16 и 22 от Наредба за приобщаващото образование за разпознаване на обучителни трудности у децата и учениците.

Дейност 1.2. Ранно оценяване (скрининг) от педагогическите специалисти в детската градина на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата от 3 години до 3 години и 6 месеца.

Дейност 1.3. Извършване на оценка на риска от обучителни затруднения на децата на 5 и 6 годишна възраст в рамките на установяването на готовността на детето за училище, като се отчита физическото, познавателното, езиковото, социалното и емоционалното му развитие (чл. 10 от Наредбата за приобщаващото образование).

Мярка 2. Ранна оценка на дарби при децата и учениците.

Дейност 2.1. Създаване на екипи за оценка на деца и ученици с изявени дарби.

Мярка 3. Създаване на информационна система за идентифицираните групи деца и ученици, за които е необходима подкрепа.

Дейност 3.1. Изготвяне на регистри, съдържащи данни за установените групи деца.

Специфична цел 2: Разработване и прилагане на политики за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.

Прилагането на активни политики за реализиране на проекти, финансирани със средства по различните оперативни програми на Европейския съюз, както и чрез други фондове и програми, осигурява допълнителен финансов ресурс и дългосрочно положително въздействие върху местната общност за прилагане на иновационни методи, технологии и форми за подпомагане на личностното развитие на различните групи деца и ученици.

Мярка 4. Разработване на проекти/програми или актуализиране на съществуващи такива относно:

Дейност 4.1. Разработване на проекти и програми за:

- адаптиране на децата и учениците към училищната среда и осъществяване на превенция на евентуални бариери пред приобщаването и реално предоставяне на равни възможности за достъп на децата и учениците;
- за ефективно развитие на индивидуалните способности и удовлетворяване на потребностите на децата и учениците с изявени дарби;
- за задържане в образователната система на деца в риск от отпадане от системата и тяхната социализация.

Дейност 4.2. Разработване и реализиране на проекти за участие в европейски и/или национални програми за по-ефективно реализиране на дейностите по подпомагане на личностното развитие на различните групи деца и ученици.

Дейност 4.3. Разработване и изпълнение на проекти, свързани с подобряване на достъпността на детските градини и училища.

Мярка 5. Преодоляване на всички бариери за учене и осигуряване на обща и допълнителна подкрепа за приобщаване на децата и учениците с обучителни затруднения, СОП и хронични заболявания.

Дейност 5.1. Провеждане на инициативи или поставяне на работни задачи в класната стая, които провокират интересите на децата към заобикалящия свят.

Дейност 5.2. Привличане и използване ресурса на родителите на деца и ученици с обучителни трудности, СОП и хронични заболявания за обогатяване на възможностите за въздействие, социализация и развитие: включване в екипи, в извънкласни форми, в групи, интелектуален, емоционален ресурс и др.

Приоритет 2. Осъзнаване, приемане и подкрепа на индивидуалността на всяко дете и ученик и на разнообразието от потребности.

Специфична цел 1. Прилагане на ефективни стратегии, подходи, методи, форми и средства за осигуряване на обща подкрепа, насочена към развиване на потенциала на всяко дете или ученик.

Мярка 6. Развитие на заложите и удовлетворяване на потребностите на надарените деца.

Дейност 6.1. Разработване и прилагане на индивидуални учебни планове и програми за обучение на ученици с изявени дарби.

Дейност 6.2. Осъществяване на сътрудничество с народни читалища, културни институти, НПО, клубове по интереси функциониращи на територията на област Ловеч за развитие на творчески дарби на децата и учениците.

Дейност 6.3. Работа с родителите на деца и ученици с изявени дарби – насочване към специалисти за развитието на детето.

Мярка 7. Осигуряване на обща подкрепа на ученици с проблемно поведение.

Дейност 7.1. Провеждане на съвместни дейности на институциите в системата на предучилищното и училищното образование с ОЗД, МВР, МКБППМН, НПО, работещи в областта на младежките политики и доброволчеството, в подкрепа на деца с рисково поведение и жертви на насилие .

Мярка 8. Създаване на умения у децата и учениците за самостоятелно управление на кариерата.

Дейност 8.1. Разработване на училищни кариерни програми, предназначени за различни възрастови групи деца и ученици, с акцент на развитие на предприемачески умения и самостоятелно и осъзнато вземане на решения от учениците.

Дейност 8.2. Провеждане на ежегодни кариерни форуми с участието на различни групи работодатели, които предоставят информация на учениците.

Дейност 8.3. Проучване на необходимостта от квалификация на служителите, осъществяващи кариерно ориентиране и консултиране в училищните организации.

Дейност 8.4. Използване на възможностите на кариерното ориентиране и консултиране като основен елемент на процеса на работа с деца в риск.

Стратегическа цел 2. Осигуряване на безопасна, здравословна и осигурена с ресурси среда за подпомагане на процеса на въвеждане на приобщаващото образование и подкрепа на личностното развитие на децата и учениците.

Приоритет 1. Осигуряване на квалифицирани, мотивирани и ангажирани специалисти за ефективно посрещане на разнообразието от потребности на всички деца и ученици.

Специфична цел 1. Осигуряване на специалисти в училищата, детските градини и в общинските институции за предоставянето на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие.

Мярка 9. Осигуряване на училищата с кадрови ресурс за ефективно реализиране на механизмите на приобщаващото образование.

Дейност 9.1. Осигуряване на училищата със специалисти, необходими за реализиране на политиките на приобщаващото образование: психолози, педагогически съветници, ресурсни учители, логопеди, рехабилитатори на слуха и говора, помощник-учители и др.

Мярка 10. Осигуряване на въвеждаща квалификация и/или повишаване квалификацията на педагогическите специалисти и помощник – учители за придобиване и усъвършенстване на компетентностите за идентифициране на потребностите и предоставяне на обща и допълнителна подкрепа.

Дейност 10.1. Провеждане на обучения на училищно, общинско и областно ниво /РЦПППО, РУО/ за учители, педагогически съветници и др. специалисти работещи с деца и ученици, по теми свързани с приобщаващото образование.

Специфична цел 2. Развиване на приобщаващи дейности и практики.

Мярка 11. Повишаване обхвата на децата в детските градини при осигурена среда за учене чрез игра, съобразена с възрастовите особености и гарантираща цялостното развитие на детето, както и възможности за опазване на физическото и психическото му здраве.

Дейност 11.1. Гарантиране обхвата на децата в задължителното предучилищно образование, осигуряващо възпитание, социализиране, обучение и отглеждане на децата до постъпването им в I клас.

Приоритет 2. Обезпечаване на училищните институции със стимулираща среда за подкрепа на личностното развитие на децата и учениците.

Специфична цел 1. Създаване на достъпна физическа среда, която отговаря на потребностите на децата и учениците и осигурява подходящи условия за подкрепа.

Мярка 12. Осигуряване на среда, подкрепяща личностно развитие на учениците.

Дейност 12.1. Осигуряване на учениците с: библиотечно-информационно обслужване, грижа за здравето, осигуряване на общежитие, осигуряване на транспорт.

Мярка 13. Осигуряване на достъпна архитектурна среда.

Дейност 13.1. Изграждане на рампи за осигуряване на достъпност до входните помещения на сградите на институциите.

Дейност 13.2. Адаптиране и изграждане на санитарни възли с достъпност за деца и ученици с увреждания.

Мярка 14. Осигуряване на специализирана подкрепяща среда.

Дейност 14.1. Осигуряване на подходяща апаратура и специализирани технически средства за деца и ученици, нуждаещи се от такива.

Дейност 14.2. Осигуряване и оборудване на кабинети за ресурсно подпомагане във всяка детска градина и училище, в което има деца и ученици със специални образователни потребности, периодично обновяване на ресурсните кабинети с дидактични материали.

Специфична цел 2. Ефективно ресурсно осигуряване на подкрепящата среда на общинско ниво.

Мярка 15. Използване на възможностите на центровете за подкрепа за личностното развитие и ЦСОП в процеса на приобщаване на децата и учениците.

Дейност 15.1. Създаване на екипи от ЦПЛР и ЦСОП за подпомагане на дефицити и трудности на училищните институции при оценяването на потребностите на децата и учениците.

Дейност 15.2. Осигуряване на възможности за участие на децата и учениците в общински, областни, национални и международни проекти, програми и форуми в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта, както и изяви по интереси със съдействието на ЦПЛР и общините.

Мярка 16. Използване на възможностите на ЦПЛР, ЦСОП, РЦПППО и други специализирани институции в общините в процеса на приобщаване на децата и учениците.

Дейност 16.1. Организиране и координиране на осигуряването на ресурсни учители, рехабилитатори на слуха и говора и други педагогически специалисти за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със СОП в образователните институции.

Дейност 16.2. Координация на сътрудничеството между РЦПППО и другите специализирани институции в общините.

Специфична цел 3. Създаване на институционален механизъм на общинско ниво за координация, контрол, наблюдение и оценка на дейностите по осигуряване на подкрепа на личностното развитие на децата и учениците.

Мярка 17. Повишаване капацитета на местната власт при планиране, управление и мониториране на процеса на приобщаващото образование.

Дейност 17.1. Планиране и реализиране на общински дейности /конференции, кръгли маси, семинари или други прояви за повишаване на информираността на обществеността за философията на приобщаването/ в подкрепа на приобщаващото образование. Провеждане на ефективна медийна политика.

Дейност 17.2. Създаване на информационна база данни с наличните услуги за подкрепа на личностното развитие на децата и учениците в общините.

7. ПЛАНИРАНЕ, КООРДИНИРАНЕ И ОТЧЕТНОСТ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯТА

Областната стратегия се изпълнява на областно ниво от институциите, работещи на областно и на общинско ниво. Общините отговарят за цялостното изпълнение на общинската стратегия на собствената си територия и приноса към изпълнението на областната стратегия. Целите се постигат с общите усилия на всички заинтересовани от процеса страни, в съответствие с компетенциите им и планираните цели и дейности.

След приемането на областната стратегия, в изпълнение на чл. 197, ал .1 и 2 от ЗПУО, всяка община разработва общинска стратегия за личностно развитие на децата и учениците за период от 2 години, която се приема от общинския съвет.

За изпълнение на общинската стратегия, ежегодно до 30 април, общинския съвет, по предложение на кмета и след съгласуване с Регионалното управление на образованието, приема **годишен план** за изпълнение на дейностите за подкрепа за личностно развитие. Общинските стратегии и съгласуваните и приети годишни общински планове се изпращат на областния управител до 15 май.

Изпълнението на годишните общински планове се координира и отчита на общинско ниво по ред, определен от кметовете на общините и в сроковете, посочени в чл. 197, ал. 3 от ЗПУО. Изпълнението на общинските планове се отчита и на областно ниво до 01 март на следващата година, като всяка община трябва да представи в областна администрация Ловеч отчет за изпълнението на дейностите по общинския годишен план.

За координиране на дейностите по изпълнение на стратегията, със заповед на областния управител се създава екип/комисия, в състава на който участват представители на всички заинтересовани страни-областна администрация, общинските администрации, Регионално управление на образованието, Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващо образование, Център за специална образователна подкрепа, Регионална здравна инспекция, РДСП, Център за кариерно ориентиране и др.

Областният управител определя и ръководи екипа. Броят и темите на заседанията и разпределението на задачите се определят от екипа под ръководството на неговия председател. Събирането на информация за изпълнените дейности и постигнатите индикатори по изпълнение на целите на областната стратегия започва три месеца преди да изтече срокът на стратегията. В същия период започва и организацията за изготвянето на нова областна стратегия за следващия период.

8. ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ

Областната стратегия за подкрепа за личностното развитие на децата и учениците в област Ловеч (2019 г. – 2020 г.) ще бъде публикувана на интернет страницата на Областна администрация – Ловеч, интернет страницата на Регионално управление на образованието – Ловеч и на Портала за обществени консултации на Министерски съвет, раздел стратегически документи.

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

ЗПУО	Закон за предучилищното и училищното образование
ППЗНП	Правилник за прилагане на Закона за народната просвета
МОН	Министерство на образованието и науката
РУО	Регионално управление на образованието
РЗИ	Регионална здравна инспекция
ЦПЛР	Център за подкрепа на личностното развитие
ЦСОП	Център за специална образователна подкрепа
РЦПППО	Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование
СОП	Специални образователни потребности
ЦОП	Център за обществена подкрепа
ЦСОП	Център за специална образователна подкрепа
МКБППМН	Местна комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни
ЦПЛР	Център за подкрепа за личностно развитие
ЦСРИ	Център за социална рехабилитация и интеграция
ЦНСТ	Център за настаняване от семеен тип
ЦКО	Център за кариерно ориентиране
МТБ	Материално – техническа база
ЦДО	Целодневна организация